

Estudi demogràfic de l'Andorra moderna (segles XVI-XIX): estat de la qüestió*

JORDI BUYREU, VALENTÍ GUAL, XAVIER JORBA
Universitat de Barcelona

SÒNIA GUAL
Universitat Rovira i Virgili

RAIMON MASDÉU
Universitat Autònoma de Barcelona

ADRIÀ SASTRE
Universitat Politècnica de Catalunya

Resum

El present article explica el projecte de demografia històrica que estem portant a terme des de l'any 2014 sobre la població d'Andorra en l'època moderna. En primer lloc expliquem les especificitats d'Andorra. En segon lloc expliquem el funcionament del programari que utilitzem i que s'ha creat a mida per aquest projecte. El grup de treball compta amb un informàtic. En tercer lloc parlem de l'estat del buidatge, que emmarquem en el context d'altres treballs de demografia històrica i de reconstrucció de famílies fets a Catalunya i a Europa. Finalment, comentem les potencialitats del projecte.

Paraules clau: Andorra, demografia històrica, llibres sacramentals.

Resumen

El presente artículo explica el proyecto de demografía histórica que estamos llevando a cabo desde el año 2014 sobre la población de Andorra en la época moderna. En primer lugar explicamos las especificidades de Andorra. En se-

* Aquest treball resta sota la subvenció del Ministeri de Cultura, Joventut i Esports del Govern d'Andorra (Projecte 0069-48220) i s'inscriu en el marc del Grup d'Estudis d'Història del Mediterrani Occidental (GEHMO) de la Universitat de Barcelona, reconegut com a grup consolidat i finançat per la Generalitat de Catalunya (referència 2017SGR215).

gundo lugar explicamos el funcionamiento del software que utilizamos y que se ha creado a medida para este proyecto. El grupo de trabajo cuenta con un informático. En tercer lugar hablamos del estado del vaciado, que enmarcamos en el contexto de otros trabajos de demografía histórica y de reconstrucción de familias hechos en Cataluña y en Europa. Finalmente, comentamos las potencialidades del proyecto.

Palabras clave: Andorra, demografía histórica, libros parroquiales.

Abstract

This article explains the historical demographic project that we are carrying out since 2014 on the population of Andorra in modern times. First of all, we explain the specificities of Andorra. Secondly, we explain the operation of the software we use and that has been tailor made for this project. The work group has a computer. Thirdly, we talk about the state of emptying, which we frame in the context of other works of historical demography and reconstruction of families made in Catalonia and in Europe. Finally, let us discuss the potential of the project.

Key words: Andorra, historical demography, parish registers.

Introducció

El projecte *Estudi demogràfic de l'Andorra moderna (s. XVI-XVII)* s'inicià a finals de l'any 2013, quan el govern d'Andorra ens concedí l'ajut Cebrià Baraut. Tenia una durada de dos anys, però la complexitat i el volum de la feina ens ha fet a tots transformar-lo en una anàlisi de llarg recorregut que creiem poder finalitzar als voltants de l'any 2022.

Una vegada definides la metodologia i els objectius de la recerca, vam haver de pensar i gestionar, amb l'ajut d'un informàtic, en primer terme un seguit de plantilles per tal d'introduir les dades de les diverses variables que havíem de treballar i, en segon lloc, els resultats més remarcables que en un primer moment havia de calcular la base de dades. Això ens va portar a crear un programa pensat només per als reptes que ens plantejava el projecte. Els objectius que ens hem marcat

depassen àmpliament la genealogia estricta i, per tant, s'ha convertit en una empresa clarament interdisciplinària. Atès que no es va trobar un programa informàtic que combinés la genealogia amb l'anàlisi demogràfica vinculada a la reconstrucció de famílies, es va decidir crear-ne un d'específic que s'adeqüés a les nostres necessitats.

1. Les especificitats andorranes

En el segle XXI, Andorra és un estat minúscul al bell mig dels Pirineus i entre dos estats infinitament més extensos i potents, com són França i Espanya. De fet, un seguit d'especificitats han anat incidint en els habitants de les valls d'Andorra. Juntament amb la situació geogràfica i el fet que hagin habitat de forma permanent en una zona de frontera els ha portat que avui hagin esdevingut un estat independent de ple dret. Sense entrar en detalls, sí que ens aturarem una mica en aquestes especificitats per tal d'entendre els futurs resultats de l'estudi demogràfic.

Voldríem parlar en primer lloc de la seva situació geogràfica. La latitud i l'altitud marquen clarament els usos agropecuaris del territori i han fet al llarg de la història que l'economia andorrana sigui fortament dependent de les dues vessants dels Pirineus.¹

El fet repercutí directament en l'evolució política de les valls. Així doncs, la consenyoria i la signatura dels pariatges al segle XIII atorgaren als andorrans un seguit de privilegis que es mantingueren en el temps.² Els avatars de la història acabaren portant els habitants de les valls a ser súbdits de dos senyors enfrontats per les dinàmiques geopolítiques de l'època moderna: el monarca francès i el bisbe d'Urgell, que a conseqüència del patronat regi depenia directament del monarca hispànic.³

1. Domènec BASCOMPTE, «Les Valls d'Andorra als segles XVI i XVII», *Annals*, Institut d'Estudis Andorrans 1991, pp. 285-29; Olivier CODINA, *De fer et de laine. Les vallées andorranes du XVIIe au XIXe siècle*, Presses Universitaires de Perpignan, Perpignan, 2005.

2. Susanna VELA, «Andorra entre els segles XII-XV», dins E. Belenguer i S. Vela, *Història d'Andorra*, Edicions 62, Barcelona, 2005, pp.105-152.

3. Jordi BUYREU, «Aspectes polítics i socials a l'Andorra de l'època moderna», a

La ubicació geogràfica col·locà els habitants d'Andorra a la cruïlla de les tensions franco-hispàniques que marcaren les relacions internacionals durant els segles XVI i XVII a tot Europa. A la jurisdicció compartida entre dos senyors enfrontats, hem d'afegir-hi els privilegis medievals que hem esmentat i que asseguraven de manera ininterrompuda el comerç dels habitants de les valls amb les dues bandes dels Pirineus. Si tenim en compte que en les llarguíssimes etapes de confrontació entre les dues monarquies les relacions comercials quedaven prohibides, podem entreveure que les valls tingueren un recurs econòmic afegit als minsos ingressos agropecuaris en aquelles latituds: el contraban.⁴ Els estudis d'en Patrici Pojada mostren la importància de les valls d'Andorra en els fluxos comercials pirinencs i especialment en l'arribada de productes francesos a Catalunya.⁵

De fet, la consenyoria de dos senyors rivals garantia els privilegis andorrans, que es mantingueren fins i tot en època de greus turbulències bèl·liques, i anaven conformant una especificitat cada vegada més mar-

E. Belenguier, S.Vela, coords., *Història d'Andorra*, Edicions 62, Barcelona, 2005, pp. 217-238.

4. El marquès de Tarifa, virrei de Catalunya, s'expressava el 1555 en els següents termes: «... para poderse aconseguir el fin que se pretende de la prohibición del comercio convindria revocar o suspender [...] el previllegio que tienen los de Andorra cuyo traslado envio agora con esta porque entre tanto que esto no se hiciere aprovecharia muy poco el cuydado y diligencia que se pusiesse en hazer guardar la prohibición». Archivo General de Simancas (AGS), Estado, leg. 318, fol. 175. Sobre el contraban, BUYREU, «Aspectes polítics i socials a l'Andorra de l'època moderna», pp. 217-238 i Jordi BUYREU, *Institucions i conflictes a la Catalunya moderna*, Rafael Dalmau Editor, Barcelona 2005, pp. 428-442; Olivier CODINA, «L'economia andorrana moderna. El món de l'intercanvi», a *Andorra, un profund i llarg viatge*, Govern d'Andorra i Fundació Crèdit Andorrà, Andorra 2009, pp. 270-275.

5. Patrici POJADA, «Les xarxes comercials transpirinenques al segle XVII», a J. Dantí, coord., *Les xarxes urbanes a la Catalunya dels segles XVII i XVIII*, Rafael Dalmau, Editor, Barcelona 2011, pp. 55-77; Patrici POJADA, «Pere Fizes, Barcelona i el comerç transpirinenc a la segona meitat del segle XVII», a J. Dantí, coord., *L'articulació del territori a la Catalunya moderna*, Rafael Dalmau, Editor, Barcelona, 2015, pp. 49-86.

cada de les valls. Ara bé, la guerra de Successió i les seves conseqüències provocaren un ensurt notable als andorrans. Una certa ambigüitat per part de les autoritats de les valls durant el conflicte, obligada per les misèries de l'enfrontament armat, i el complex desenvolupament de la guerra a Catalunya acabà desembocant en una iniciativa repressiva per part de les autoritats filipistes contra els interessos andorrans. En aquest cas fou el bisbe, clarament filipista, Simeón de Guinda y Apeztegui, qui s'erigí en el principal valedor dels privilegis andorrans en un llarg procés judicial amb les autoritats espanyoles. Fou aleshores quan les institucions de les valls promogueren la redacció del *Manual Digest* per Antoni Fiter i Rossell, el 1748, i del *Polítar andorrà* per Antoni Puig, el 1763, amb la intenció de garantir el manteniment en el futur d'aquestes especificitats de les valls i que han estat la clau de volta de la independència actual.⁶

2. Programari

Per poder estudiar la demografia andorrana dels segles XVI a XIX ha estat necessari crear una aplicació informàtica que permet emmagatzemar informació referent als baptismes, matrimonis, defuncions, testaments i confirmacions d'una manera estructurada, crear lligams entre ells i relacionar les persones de manera que el resultat sigui un gran arbre genealògic.

Les aplicacions de bases de dades existents no complien amb alguns requisits per emmagatzemar tota la informació necessària i fer-ne un bon estudi i és per això que s'ha decidit crear una aplicació a mida per poder satisfer les necessitats que han sorgit a mesura que s'han buidat i analitzat les dades dels diferents llibres de les sis parròquies andorranes.

6. Jordi BUYREU, «La guerra de Successió i les seves conseqüències com a eixos vertebradors del segle XVIII andorrà», a A. Puig, coord., *Polítar andorrà* (edició a cura d'Ignasi Baiges), Consell General, Andorra, 2015, pp. 59-96.

A nivell tècnic, la base de dades és una aplicació online realitzada amb LAMP (Linux, Apache, MySQL i PHP). L'accés a l'aplicació és restringit mitjançant usuari i contrasenya i disposa de diferents nivells de permisos (administració, edició i consulta).

L'aplicació està diferenciada en dues seccions:

1. Introducció i consulta de dades:

La introducció i consulta de dades està separada en sis apartats diferents:

- **Persones:** apartat que permet identificar totes les persones que apareixen a qualsevol dels cinc apartats següents i és la base de tota la gestió demogràfica ja que la resta d'apartats, a part de donar informació específica pròpia, realitzen lligams entre les persones definides en aquest apartat.
- **Baptismes:** apartat destinat a introduir informació referent als baptismes.
- **Matrimonis:** apartat destinat a introduir informació referent als matrimonis.
- **Defuncions:** apartat destinat a introduir informació referent a les defuncions.
- **Testaments:** apartat destinat a introduir informació referent als testaments.
- **Confirmacions:** apartat destinat a introduir la informació referent a les confirmacions.

Cadascun d'aquests apartats, a més de disposar d'un formulari d'introducció de registres, conté un llistat dels registres introduïts que permet fer recerques mitjançant filtres i ordenacions dels diferents camps mostrats.

A excepció del registre de Persones, els registres d'esdeveniments vitals i eclesiaístics inclouen un seguit de camps per poder identificar la referència arxivística, un dels quals enllaça amb la imatge en format PDF de la pàgina del llibre d'on s'ha extret.

Tots els registres introduïts a la base de dades dels diferents apartats estan identificats unívocament amb una clau numèrica i són aquestes les utilitzades per realitzar totes les relacions entre ells.

Des de qualsevol dels llistats de registres dels diferents apartats s'accedeix a la fitxa de família de cada persona, on podem visualitzar l'arbre genealògic dels seus descendents i dels seus progenitors, així com la informació del baptisme, matrimoni, defunció i testament que hagi tingut.

2. Anàlisi

En aquesta secció es mostren anàlisis demogràfiques específiques de cadascun dels diferents apartats, així com també anàlisis globals. Conté una eina de filtrat tant per parròquia com per anys d'estudi, podent realitzar les mateixes anàlisis sobre diferents períodes temporals i/o diferents parròquies.

Totes les anàlisis d'aquesta secció s'han creat de forma específica i a mida per a l'estudi demogràfic d'Andorra i estan en constant evolució a mesura que es van introduint més registres a la base de dades i que van sorgint noves consultes i necessitats de cara a l'estudi.

Volem remarcar que altres estudis similars que s'han fet a Catalunya i a altres llocs d'Europa o bé no es van poder mecanitzar informàticament en el grau que ho podem fer actualment, o bé s'ha utilitzat una eina informàtica més generalista (Microsoft Office Access[®]) i que, per tant, no pot resoldre ni els problemes ni els reptes als que ens enfrontem, ni tampoc qualitativament està a l'alçada del nostre programari. També hem de fer notar que altres estudis, exclusivament centrats en la genealogia i que utilitzen altres programaris (per exemple, GDSsystem, MyHeritage, Ancestris o GenoPro), no poden assolir els objectius que nosaltres ens hem marcat, ja que no fan cap recompte ni permeten aprofundir en les fitxes de família. En definitiva no estudien demografia històrica, només se centren en la genealogia.

3. Buidatge

En aquests moments tenim tancades dues parròquies de les sis que hi havia a les valls d'Andorra durant l'època moderna: Sant Julià de Lòria i Canillo. Això vol dir que, en termes geogràfics, no pas en volum de població, hem fet el 33% de la feina. Des de febrer de 2018 treballem d'una banda amb la parròquia d'Ordino (mecanitzant matrimonis i baptismes) i de l'altra aprofitem una altra variable que encara no hem citat però apareix a totes les parròquies, les confirmacions, per tal de comprovar com ens pot ajudar en la millora qualitativa de la informació que ja tenim de les altres tres variables. En aquest últim cas, operem amb les dades de la parròquia de Canillo.

El resultat de tota aquesta feina feta fins ara ens porta que a la reconstrucció de famílies (les anomenades fitxes de família) tinguem, seguint la terminologia de Louis Henry,⁷ 1.396 fitxes familiars tancades. Entenem per tancades aquelles de les quals disposem alhora de la data de matrimoni i la data de defunció d'algun dels dos esposos o dels dos. Hem de tenir en compte que, a mesura que anem avançant amb les altres parròquies, algunes de les altres 3.729 fitxes de família de les quals no tenim la informació de la data de matrimoni i/o la data de defunció de cap dels esposos, s'aniran completant.

3.1 *Projecció qualitativa i cronològica del projecte*

Després d'exposar la metodologia de treball i l'estat del projecte voldríem plantejar els aspectes qualitius més potents un cop hàgim finalitzat la feina. Així doncs, en primer lloc volem remarcar que, tot i ser un projecte de proporcions faraòniques, els trets geogràfics i històrics de les valls d'Andorra permetran que sigui l'únic estat d'Europa occidental que tingui un estudi demogràfic d'aquestes característiques⁸

7. Louis HENRY, *Manual de demografia històrica*, Crítica, Barcelona 1983.

8. Islàndia ha creat una base de dades genealògiques de tots els habitants de l'illa, més amb finalitats científiques (amb l'estudi de l'ADN d'una part important de la població) i personals (evitar al màxim les relacions endogàmiques) que no pas

(tant des del punt de vista de recompte numèric com des del punt de vista de la reconstrucció de famílies). Això vol dir que l'estudi històric que farem posteriorment, amb tota l'anàlisi de les dades que ens proporciona el programa, ens portarà a conèixer de forma molt sòlida aspectes demogràfics, econòmics, culturals, migratoris i socials, entre d'altres, de la població andorrana al llarg de l'època moderna.⁹ A tall d'exemple, i sempre amb la prudència que hem de tenir en un estudi encara no conclòs, podem comentar que observem un nombre força elevat (9,79%) de defuncions de fadrins/donzelles (estat civil: solters), però en canvi constatem que de moment, i en tot el període estudiat, hi ha un 11,46% de nuvis/núvies que són de fora de les valls d'Andorra. Aquesta aparent contradicció només té una explicació: evitar uns alts índexs de consanguinitat que provocarien els casaments en una societat tancada a causa d'una orografia i climatologia força difícils per a la presència humana. De fet, si analitzem la parròquia situada més al sud (Sant Julià de Lòria), que és la que té

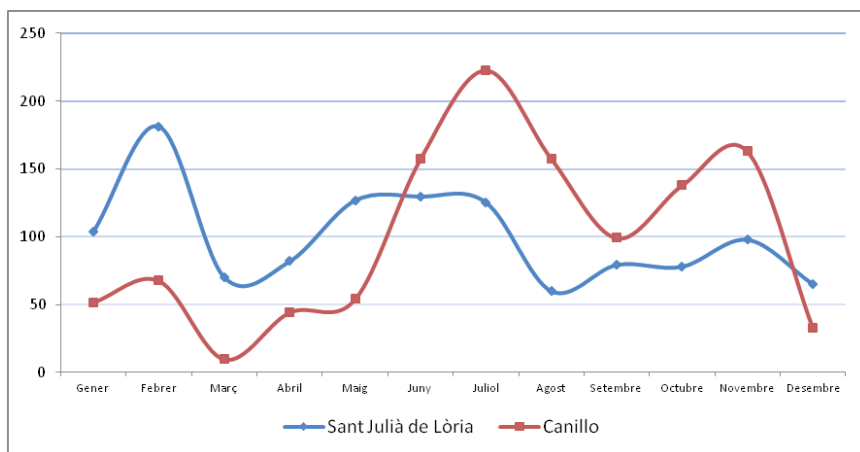
relacionades amb la demografia històrica. Desconeixem si hi ha algun projecte en aquesta última direcció que aprofiti aquella base de dades.

9. S'ha de tenir en compte que especialment amb la reconstrucció de famílies i també amb la producció científica futura que surti del projecte, seran imprescindibles algunes obres que s'han publicat a Andorra en els últims anys sobre estudis genealògics o sobre aspectes socials i econòmics de les valls. Així, sense poder ser exhaustius en aquest informe, i seguint un ordre cronològic, fem referència només d'alguns d'ells: Valentí GUAL i Roser PUIG, «La població andorrana», a E. Belenguier, dir., S. Vela, coord., *Història d'Andorra. De la Prehistòria a l'edat contemporània*, Edicions 62, Barcelona 2005, pp. 153-178; CODINA, *De fer et de laine. Les vallées andorranes du XVIè au XIXè siècle*; a J. Guillaumet, coord., *Andorra. Nova aproximació a la història d'Andorra*, Institut d'Estudis Andorrans/Altaïr, Barcelona 2009; Domènec BASCOMPTE, *Nostres Arrels*, Comú de Canillo, 2011; Albert PUJAL, *Ordino Segle XV. Una petita història d'Andorra*, Comú d'Ordino, 2011; Albert PUJAL, *Història de tots els noms de casa d'Andorra*, Pagès editors, Lleida 2014; Jacinto BONALES, *Construint fronteres. Història territorial de la vall d'Andorra (segles XVI al XXI)*, Consell General, Principat d'Andorra 2015; Albert PUJAL, *Ordino Segle XVI. La vida a Andorra a l'edat mitjana*, Comú d'Ordino 2017.

més facilitats de comunicació amb l'exterior del Principat d'Andorra, veiem que la xifra de defuncions fadrí/donzella puja fins a 11,55%, però el 18,74% dels nuvis i núvies que es casen a Sant Julià de Lòria són de fora d'Andorra (majoritàriament de la veïna comarca de l'Alt Urgell).

Un segon exemple relacionat amb les característiques de l'entorn el trobem en l'estacionalitat dels matrimonis. En el gràfic següent podem veure el diferent comportament mensual a l'hora de casar-se entre les parròquies de Sant Julià de Lòria (en color blau) i Canillo (en color vermell):

GRÀFIC 1: Estacionalitat dels matrimonis de Sant Julià de Lòria i Canillo

Font: elaboració pròpia

Sant Julià de Lòria es troba situada a l'entrada a les Valls d'Andorra des de Catalunya. Canillo és a l'extrem oposat, en direcció França, a força més altitud que Sant Julià. A Canillo calia aprofitar els mesos de bon temps (juny, juliol i agost) per casar-se, mentre es respectaven d'una manera més acusada les interdiccions de la Quaresma (mes de març, sobretot) i d'Advent (mes de desembre). Les variacions mensuals

són molt més acusades a Canillo que no pas a Sant Julià de Lòria, tant per condicionants climàtics com religiosos.

En segon lloc voldríem tornar a parlar de les fitxes de família. Si fem una projecció a partir de les dades que tenim actualment, podem avançar que acabarem aproximadament amb unes 15.000 fitxes de família. Si aquesta dada quantitativa la posem en relació amb altres estudis, ens adonarem de la importància que tindrà aquest treball demogràfic de les valls d'Andorra, tant des del punt de vista quantitatiu com des del punt de vista qualitatiu.

Fins a 2018 i que coneguem, el treball realitzat en l'àmbit català que es basa en un major nombre de fitxes de família estudiades en una sola parròquia és el cas de Sant Pere de Riudebitlles¹⁰ amb 5.053 fitxes. S'ha de tenir en compte, però, que el període cronològic d'aquest estudi és de 1608 a 1919. Per tant, entrat ja al segle XX; mentre que en el cas de les Valls d'Andorra finalitzem l'any 1830. Això vol dir que, en el nostre cas, si ampliéssim l'estudi fins a principis del segle XX, hipòtesi de treball totalment factible de cara al futur des del punt de vista científic, s'arribaria a un nombre més elevat de fitxes de família.

D'altres estudis també amb un volum notable d'informació analitzada són el de Sant Just Desvern, que en el període cronològic de 1580 a 1900 conté 1.906 fitxes de família,¹¹ l'estudi que es va fer sobre la comarca de la Conca de Barberà que, per a la reconstrucció de famílies, conté 1.385 fitxes¹² o el de Vilanova i la Geltrú que, amb una crono-

10. Àngels TORRENTS, *Transformacions demogràfiques en un municipi industrial català: Sant Pere de Riudebitlles, 1608-1935*. Tesi doctoral, Universitat de Barcelona 1993. Aquest treball té uns objectius molt similars als que es plantegen en aquest projecte.

11. Raimon MASDÉU, *Reconstrucció de famílies de la parròquia de Sant Just Desvern (1509-1936). Un estudi de demografia històrica*. Tesi doctoral, Universitat Autònoma de Barcelona 2016. Aquest treball té uns objectius molt similars als que es plantegen en aquest projecte.

12. Valentí GUAL, *La família moderna a la Conca de Barberà*. Diputació de Tarragona, Tarragona, 1993; Valentí GUAL, *Homes i estacions*, Centre d'Estudis de la

logia més reduïda (1700-1799), abasta 1.033 fitxes.¹³ Per finalitzar, hem de tenir en compte que l'estudi pioner en demografia històrica de Louis Henry, que va treballar sobre la població normanda de Crulai, es basà només en 297 fitxes de família tancades.¹⁴

Dins del context europeu, en una data tant allunyada en el temps com 1981, es va poder fer un compendi sobre el sistema demogràfic de la població europea entre els anys 1500 i 1820 (cronologia molt similar a la del nostre estudi) a partir de nombroses reconstruccions de famílies practicades en els vint anys anteriors.¹⁵ Aquest compendi permet comprovar com en cap cas el nombre de parròquies reconstruïdes familiarment representa un percentatge molt alt sobre el total de parròquies de cada país: per exemple, les dades d'Anglaterra provenen d'una dotzena de parròquies sobre un total d'unes 12.000;¹⁶ en el cas d'Alemanya, l'estudi més complet sobre el comportament demogràfic de la seva població es basa en les reconstruccions de només 14 parròquies.¹⁷ Només França, origen del mètode de reconstrucció de famílies, disposava d'un nombre de treballs sobre parròquies relativament important, de manera que l'any 1979 la meitat de tots els treballs basats en aquell mètode

Conca de Barberà, Montblanc, 1995; Valentí GUAL, "Gavatxos", *gascons, francesos. La immigració occitana a la Catalunya moderna (el cas de la Conca de Barberà)*, Col·lecció Episodis de la Història número 286, Rafael Dalmau Editor, Barcelona, 1991.

13. Miquel Àngel MARTÍNEZ, *Estudio de una sociedad costera catalana de Antiguo Régimen: Vilanova i la Geltrú en el siglo XVIII (Aspectos demográficos y sociales)*. Tesis doctoral, Universitat de Barcelona, 1985.

14. Louis HENRY, Étienne GAUTIER, *La population de Crulai paroisse normande*, Presses Universitaires de France, París, 1958.

15. Michael W. FLINN, *El sistema demográfico europeo, 1500-1820*, Crítica, Barcelona, 1989.

16. E. A. WRIGLEY, R. S. DAVIES, J.E. OEPPEN, R. S. SCHOFIELD, *English population history from family reconstitution 1580-1837*, Cambridge University Press, Cambridge, 1997.

17. John E. KNODEL, *Demographic Behavior in the Past. A study of Fourteen German villages populations in the Eighteen and Nineteenth Centuries*, Cambridge University Press, Cambridge, 1988.

realitzats a Europa ho eren sobre parròquies franceses. En qualsevol cas, les reconstruccions familiars a França també representen una mínima part del total de parròquies del país.

Hem de pensar que l'estudi més semblant que s'ha fet al de les valls d'Andorra és el que portà a terme en Valentí Gual per a la comarca de la Conca de Barberà, a Catalunya.¹⁸ En aquest cas s'estudiaren 22 nuclis de població sobre una extensió de 650 km². En el cas del Principat d'Andorra estem parlant de l'estudi de 6 parròquies (la divisió administrativa d'aquella època) i 44 nuclis de població sobre una extensió de 468 km². Si bé és veritat que l'orografia i la climatologia són molt diferents, els objectius i la complexitat són molt similars. Hem de pensar que, en realitat, estem fent una investigació sobre un total de 44 poblacions (que consten actualment a Andorra) i si bé és veritat que el volum de població a Andorra era molt menor que a la Conca de Barberà (uns 20.000 habitants a la Conca a finals del segle XVIII i entre 3.000 i 4.000 andorrans), a la Conca (amb l'estudi finalitzat) es treballaren 68.913 actes de baptisme, 19.750 actes de defunció d'albats, 19.730 actes de defunció d'adults (cossos) i 12.937 actes de matrimoni.

Al marge de temes quantitius, també volem emmarcar aquest projecte dins de l'àmbit de la protecció del patrimoni documental, en la línia iniciada, entre altres, pel Centre d'Estudis Demogràfics amb els Llibres d'Esposalles de la Catedral de Barcelona¹⁹ i per l'Arxiu Històric Arxidiocesà de Tarragona amb els llibres sacramentals de les seves parròquies, amb un doble interès: protegir i preservar els documents

18. Valentí GUAL, *Balanç natural i reconstrucció de famílies a través dels sacramentaris: la Conca de Barberà a l'època moderna*, tesi doctoral, Universitat de Barcelona 1991.

19. Projecte *Five Centuries of Marriages* (ERC-2010 AdG_269796), dirigit per la doctora Anna Cabré entre els anys 2011 i 2016, en què han participat la Universitat Autònoma de Barcelona, el Centre d'Estudis Demogràfics i el Centro de Visión por Computador. Per a més informació podeu consultar el web http://cordis.europa.eu/project/rcn/98760_en.html.

originals i posar-los a l'abast de tothom en format digital. La genealogia guanya cada dia més adeptes i s'han donat casos de documents que s'han perdut del tot a causa d'un ús continuat per part dels interessats en conèixer els seus ancestres.

3.2 Les potencialitats del projecte

Hem de tenir en compte que l'excel·lència científica és el resultat d'una recerca de qualitat. Hem afegit aquest últim apartat per mostrar que originàriament el projecte era molt més ambiciós del que és actualment. Inicialment havíem proposat seguir el buidatge de les variables de cadascuna de les parròquies fins a començaments del segle XX (es podria fins i tot fer fins a l'actualitat, deixant les dades dels últims 100 anys sense consulta nominal i que només es fessin els recomptes numèrics). Això incrementaria substancialment la qualitat de la recerca, ja que tindríem l'evolució de la població andorrana –en els àmbits que ja hem comentat en els altres apartats- durant gairebé 500 anys. Tot plegat representa un salt qualitatiu molt important en la disciplina de la demografia històrica a tot el món, i especialment en les àrees de població d'alta muntanya.

D'altra banda, i també en una fase preliminar, el projecte es va concebre amb la idea que fos un estudi exhaustiu en tots els àmbits de la vida de la societat andorrana dels quals en tenim informació. És a dir, tenir una radiografia social de les valls el més acurada i detallada possible. Precisament el disseny del programari s'està fent amb aquesta premissa i per tant accepta ampliar fins a límits infinits la informació que s'hi pot adjuntar. Així doncs es podria afegir la informació notarial que hi hagi als arxius de cadascuna de les famílies (testaments, compraves), informació sobre el cadastre, sobre els capítols matrimonials, etc. Tot això també milloraria de forma exponencial la qualitat de la recerca, aconseguint la desitjada excel·lència científica. Com ja hem dit, el Principat d'Andorra té unes característiques singulars que faciliten una tasca d'aquest tipus.

Per tant, el que presentem aquí tan sols és una petita part d'un projecte global que es pensà de forma primigènia, les dimensions del qual són ciclòpies. Aquest meta projecte històric ja es desestimà inicialment, per això es suposà –de manera totalment utòpica- que es podria enllestir en un temps prudencial la part del projecte que feia referència només a la demografia històrica i que presentem avui.